

pred zimo presadilo, naj se vlažna parst z gnojem pokrije.

(*Mléko dolgo časa frišno obderžati*) svetje nek belgišk kmetovavec, mléko v steklenici (flaši) dobro zamašeni skoz četert ure v krop postaviti.

(*Opravilo trotov je edino le ob času rojenja oploditi mlado kraljico*); za nobeno drugo rabo niso. Tako pravi gosp. Ninaus, učitelj na Štajarskem. Za oplodenje ene mlade matice je en trot dovolj, ali saj le malo trotov. Po skušnjah Ninausovih so bili v jeseni tisti panjovi naj boljši, ki so zarodili naj manj trotov, ali ki so jih zarano (zgodaj) spodili ali umorili.

(*Kip posebno dobrega mešanega gnoja — Komposthausen*) se po skušnjah angleških napravi, ako se zmešanca napravi iz 10 delov dobre parsti, 3 delov gnoja in 1 dela vgašenega apna. Ta zmešanca se pustí 2 do 3 mesce ležati in se med tem časom enkrat premeče.

Koristnost pevalic.

Tičice, ki pojó, pravi Friderik Čudi v svojih branjah vrednih bukvah *), so prave namestnice življenja. Brez njih bi bili gojzdi žalostni, mertvi. Človek povsod le išče živih in življenje veselo naznanjajočih stvari, — kjer ni življenja, ni za-nj veselja. Mislimo si naše gojzde in reke, naše senožeti in pašnike, naše verte in polja brez pevalic, kako samotni nam bosvet! — manjkalo nam bo vedno nekaj, kar je tako rekoč sredništvu med nami in nižjo naravo.

Al še nekaj drugEGA je, kar daje pevkam veliko vrednost; če bi njih ne bilo, bi bile na svetu strašne prekucije, — take namreč, da bi se prekucenil vsi lepi red nature. Brez števila bi se namreč pomnožil tisti merčes, kateri nam je toliko škodljiv, ako bi ga ne pokončale tice, katerim je živež. Od velike merhe, ktero spravijo iz poti, noter doli do komarja in pajka, ktere zobljejo, — vse je njih delo, ohraniti red nature. Pevalice so po volji modrega Stvarnika tako rekoč pomočnice, da veliko gospodarstvo sveta ne zapade prekucijam nadležnega merčesa.

Zalibog, da te velike koristi še ne spozna vsak človek! in da še je dosto taciH, ki mislijo: tiči so le za to, da nam v tičnici pojó ali da nam pečeni na mizo pridejo!

Ko bi vsi ljudjé korist tičev spoznali, bi jih ne lovili in morili tak nespametno in brezvestno!

Slovensko slovstvo.

Slovensko berilo za V. gimnaziálni razred.

Pervi zvezek slovenskega berila za nadgimnazij, kterega bodo 4 zvezki, ki jih slavni naš Miklosi-ć iz različnih spisov svojih in družih naših pisavcov, starih in novih sostavlja, je že na svetlem **). Drugi trije za VI., VII. in VIII. razred) bodo sčasoma sledili. Gospod doktor si je za pomočnika pri sostavljanju „berila“ slavnoznanega slovenskega pisatelja gosp. Navratila izvolil, čigar obširna znanost slovenskega slovstva, marljivost velika in ljubezin vtrudna za materinski jezik, in izverstna slovniška vednost pridejo pri takem delu na veliko veliko hvalo, da gré urniši spod rok in se jako dobro doverši. Tako se smemo nadjati, da tudi ostali zvezki „berila“ bojo kmalo sledili.

Da se pa vender enkrat zastran pisave kolikor je moč zedinimo, in da ne bi eden vlek el „hi“, eden

„hot“, smo prosili gosp. dr. Miklosi-ć-a, ko nam je poslal neke póle svojega „berila“ v pretres: naj nam pravila razjasni blagovoli, zakaj to tako, uno tako piše.

Dobili smo tedaj po gosp. Navratilu od gosp. dr. Miklosi-ć-a na svoje vprašanja sledeći odgovor, kterega naznanimo po „Novicah“, da ga beró vsi, katerim je edinnost v pisavi naši draga.

„Ker je sl. ministerstvo uka velelo, da se naj v „berilu“ oblike deržavnega zakonika rabijo, je bilo treba različno pisavo slovenskih pisavcov zediniti; samo v pesmih ni bilo moč povsod dosledno ravnati.

Potem takem so obveljale kakor v deržavnem zakoniku starje oblike: ega, — emu, — em (v 5. sklonu ali mestniku), — im pa v 6tem ali druživniku po staroslovenski, česar nekteri še ne vejo. V višebroju je obveljal i: lepim-ih-imi tudi po staroslovenski rabi.

Vendar se piše po staroslovenski v besedah „ta (tè)“ in „vse“ (razun višebrojnega možkega vsi) povsod e namesto i, tedaj tudi: s tem, z vsem, teh, vseh itd., kakor po nekterih krajih še dan danes različno izgovarjajo.

Kdor pa izgovarja e zamolklo, ga ta pisava ne more motiti, zato ker za ta zamolkli glas zdaj že do malega le e pišemo, ako izpeljava drugači ne veleva: dober, dobrega, težek, težkega, mertev, zvonček; ne: dobr, dobriga, težik, mirtiv, zvončik.

Ravno zato je dosledno pisano sem (namesto dozdanjega sim) in sem (narečje, adverb.), oboje enako, kakor velik del Slovincov oboje enako izgovarja; zakaj nekteri štajarski Slovenci govore kakor Čehi sem (ne sem); narečje pa izgovarjajo sem (staroslov. sěmo). Druga oseba glagola, namreč: si (tudi po staroslovenski i) nima s prvo nič zapovedovati. Po staroslovenski se piše perva: jesm; tukaj ne vidiš nikakega i. Ako izpeljava ali staroslovensčina čerke i ne opravičuje, stoji tedaj namesto Metelkotovega a povsod dosledno e.

Dvouvja ne more med glagolom in narečjem sem v zvezi z drugimi besedami tudi nikdar biti, kakor med nemškima „sein“ (njegov, svoj) in „sein“ (biti) ne.

Ker ni, na priliko: pri Krajncih v govoru razlike, čemu bi bila v pisanju? Spoznavši to, pišejo po pravici novejši pisavci nemški „sein“ tudi namesto po starem „seyn“. To resnico (česar govore ne ločiš, čemu bi pisaje ločil!) spoznavši, je začel slavni jezikoznanec Grimm tudi po nemški vse z malimi čerkami pisati. Govorečega poslušaje ne vidimo ne malih, ne velikih čerk, pa se vendar razumevamo. Po derž. zakoniku so obveljale tudi: dobre vina, ne dobra *) vina; nasproti lepša, ne lepši riba itd.

Ker je vodilo g. Miklosi-ća: piši, ako izpeljava ne brani, kolikor je moč, kakor govoriš, zato piše on: Marija, Terezija, Azija, Perzijanske. Noben nepotujčeni Slovan ne izgovarja Mari-a, Terezi-a, Azi-a itd.; j se sliši razločno, ako se tudi i (kedar je brezglasen) ne sliši: Mari-ja, Terez-ja, Az-ja itd. po ravno tisti postavi, kakor: pijem, pijan, prebijam itd., namesto pi-em, pi-an, prebi-am . . . Ta postava je: „slovenski jezik nima požirka“ (hiatus). (Več od tega v „Mikl. Lautlehre“). Na sredini naj se sicer po njegovi misli tujkam obraz ne pači (Diogen, ne Dijogen); ali pri-tikline ima vsak jezik pravico po svoje krojiti.

Začinjati, počinjati namesto: začenjati, počenjati, po štajarski-slovenski, zato ker je tudi staroslovenski, dosledno kakor: izpirati, podirati namesto: izpérati, podérati.

(Konec sledi.)

*) Thierleben der Alpenwelt. Leipzig 1853.

***) V Ljubljani ga še ni.